

מראי מקומות - מגילה

כג:

הוא י', צריך להבדל מהם, ואי"צ ליבדל מעדה רעה רק משום שהם כל ישראל.

ו. **אמר שמואל עשרה כהנים כתובים בפרשה, חד לגופי', הנך הוי מיעוט אחר מיעוט, וכו'.**
הק' בחי' ר"ן בסנהדרין (טו), למה הוי מיעוט אחר מיעוט, הרי הי' צריכין לכתוב כל העשרה כדי לדעת שצריכין עשרה אנשים, ואי לא כתב אלא כהן אחד, ה"א דסגי באחד בלבד לשום, וא"כ אין שייך בזה מיעוט אחר מיעוט, כיון דצריך את כולם. ותי' דאה"נ, הי' צריך בכולם לכתוב כהן, אבל ה"ה ד"הכהן" לא הי' צריך לכתוב, וא"כ ממילא הוי מיעוט אחר מיעוט ולרבות.

ז. **עשרה כהנים**
הק' תוס', למה אין צריך אחד עשר משום דאין ב"ד שקול, ולא תי'. וכו' הרשב"א דלא אמרי' הסברא דאין ב"ד שקול אלא היכא דהכתוב לא נחית למנינא, אבל היכא דהפסוק נחית למנינא, אז לא אמרי' בזה דאין ב"ד שקול, אלא אמרי' דהמנין דוקא.

ח. **חד לגופי', הנך הוי מיעוט אחר מיעוט, וכו'.**
הק' בחי' ר' יונה בסנהדרין (טו), הרי בכל מקום דאמרי' מיעוט אחר מיעוט, גם המיעוט הראשון אמרי' דאינו מיעוט ובא לרבות, ומ"ש כאן דאמרי' דחד צריך לגופי' וצריך כהן אחד ממש. ועוד הק', דאם מיעוט אחר מיעוט הוא, א"כ כל אותן כהנים דכתיב בתורת מיעוט אחר מיעוט, לא הו"ל להיות נחשבים בהמנין, שהרי אינם באין אלא לרבות מה שהמיעוט מיעט. וע"ש מה שהביא לתרץ, ומה שהק' עליו, ולבסוף סיים בצ"ע.

ט. **האומר דמי עלי וכו', ועבד אתקש לקרקעות**
הק' תוס', דמשמע מכאן דגם עבד עברי הוקש לקרקעות, והרי קרא כי כתיב בעבד כנעני כתיב, והניח בקו'. וע' במהרש"א דכ' דהאומר דמי עלי שמין אותו כעבד כנעני, ולכן שפיר אמרי' דהוקש לקרקעות, כיון דשמין אותו כעבד כנעני. וע"ע בש"ך (חור"מ צ"ה, י"ח), דכ' דמשמעות סוגין הוא דגם ישראל בן חורין הוקש לקרקעות, הן מגמ' זו, והן ממה ששואלת הגמ' לענין שער העומד ליגזז, דמכל זה משמע דגם בן חורין הוקש לקרקעות, וכמש"כ רש"י בקידושין (י).
ובהמשך שם כ' ליישב קו' תוס', דמסתבר דכיון דגילתה התורה דגוף האדם הרי הוא כקרקע, א"כ אין סברא לחלק בין עבד ובין בן חורין, אלא בכל מקום אמרי' דגוף האדם הרי הוא כקרקע.

א. לא שנו אלא במקום שאין תורגמן

כ' תוס' דמשמע מכאן דגם בימי התלמוד לא היו כולם מתרגמין, ובזה סומכין אנו שלא לתרגם. וביאר הרא"ש (סי' דהם היו מתרגמין כדי לפרש להמון העם שהיו מדברים בלשון ארמית, אבל לדידן מה תועלת יש בתרגום כיון שאין מביינין אותו. ואין לומר נלמוד מהם שיפרש בלשון שיבינו, די'ש לומר דשאני תרגום שנתקן ברוח הקודש.

ב. ואין נושאין את כפיהם

ואינו מבואר בגמ' למה צריך י'. וכו' הרשב"א דכיון שמזכיר את השם ואומר יברכך ד', הו"ל כזימון בי' דצריכין י' כיון דאומרים אלקינו. אבל הר"ן (יג: בדפי הרי"ף) פי' שהוא משום דכתי' כה תברכו את "בני ישראל", ולשון בני ישראל משמע עשרה, מדילפי' בקרא מונקדשתי בתוך "בני ישראל". אבל המאירי כ' דברכת כהנים הוי דבר שבקדושה ולכן צריך י'.

ג. ברכת אבלים, תנחומי אבלים

הגמ' אינה נותנת טעם למה דברים אלו צריכין עשרה. וע' תוס' יו"ט (על משנתנין) דנראה מדבריו דס"ל דפשוט דהברכה צריך עשרה, ואולי כמו דאמרי' דצריכין י' לזמן בשם. אלא דהי' ק' לו מתנחומי אבלים, שהוא הניחום שעושים בשורה, ולמה זה צריך עשרה. וצידד דאולי תנחומי אבלים היינו דבשורה אומרים האבלים הברכה שכנגד המנחמים, אבל הק' ע"ז מהא דאי' בכתובות (ח) ברכה בשורה מי איכא, והניח בצ"ע.

ולענין ברכת אבלים, כבר כ' הטור (יו"ד שע"ט) דאינו מברכין אותה בזמן הזה.

ד. ואין אבלים מן המנין

פרש"י, שהרי הוא אומר ברכה למנחמים בפנ"ע, אחינו בעל הגמול וכו', ולאבלים בפנ"ע, ואינו כוללם יחד (ומה דצריך עשרה ואבלים אינם מן המנין, משמע שב' ברכות צריכים עשרה, ובשניהם אין האבלים מן המנין, ומשמע דצריך להיות עשרה המברכים או המתברכים, וצ"ע בזה). ומה דחתנים מן המנין, אף דלכא' הברכה היא על החתנים, ואינם מן המברכים, כ' השטמ"ק בכתובות (ח). בשם תלמידי ר' יונה, דשאני אבלים שהם אינם מנחמים אלא מתנחמים, אבל החתנים הם שמחים כשאר אנשי החופה, ולפיכך איתנהו מן המנין.

ה. וכתיב התם הבדלו מתוך העדה הרעה הזאת

העיר השפת אמת, הא התם היו כל ישראל שם, וכי נימא שנלמוד מזה דצריך כל ישראל לכל דבר שבקדושה. וכו' דצ"ל דכיון דמצינו דעשרה נקראו עדה, א"כ כוונת הפסוק הי' דכיון דעכ"פ יש עדה רעה של י' במעשה דקרח, וע"כ מצינו שעדה